

Amsterdam University of Applied Sciences

Tips voor het versterken van de samenwerking tussen jongerenwerk en voortgezet onderwijs

Reader jongerenwerk en onderwijs samen (JOS)

Rijnders, Jeremy; Manders, Willeke

Publication date

2020

Document Version

Final published version

[Link to publication](#)

Citation for published version (APA):

Rijnders, J., & Manders, W. (2020). *Tips voor het versterken van de samenwerking tussen jongerenwerk en voortgezet onderwijs: Reader jongerenwerk en onderwijs samen (JOS)*. Hogeschool van Amsterdam, Lectoraat Youth Spot.

General rights

It is not permitted to download or to forward/distribute the text or part of it without the consent of the author(s) and/or copyright holder(s), other than for strictly personal, individual use, unless the work is under an open content license (like Creative Commons).

Disclaimer/Complaints regulations

If you believe that digital publication of certain material infringes any of your rights or (privacy) interests, please let the Library know, stating your reasons. In case of a legitimate complaint, the Library will make the material inaccessible and/or remove it from the website. Please contact the library:

<https://www.amsterdamuas.com/library/contact/questions>, or send a letter to: University Library (Library of the University of Amsterdam and Amsterdam University of Applied Sciences), Secretariat, Singel 425, 1012 WP Amsterdam, The Netherlands. You will be contacted as soon as possible.

TIPS VOOR HET VERSTERKEN VAN DE SAMENWERKING TUSSEN JONGERENWERK EN VOORTGEZET ONDERWIJS

READER JONGERENWERK EN ONDERWIJS SAMEN (JOS)

JEREMY RIJNDERS EN WILLEKE MANDERS

Colofon

Deze Leerlijn is een eindproduct van het project '*Jongerenwerk en Onderwijs SAMEN (JOS) - Werkplaats Utrecht Versterken samenwerking in preventie radicalisering en polarisatie*'. Het project is uitgevoerd door Werkplaats Utrecht. Werkplaats Utrecht bestaat uit JoU Utrecht (Jongerenwerk Utrecht), de gemeente Utrecht, en lectoraat Youth Spot – Jongerenwerk (HvA). Het onderzoek is gefinancierd door platform JEP (Platform Jeugd preventie Extremisme en Polarisatie) van het Ministerie van Sociale Zaken en Werkgelegenheid en gemeente Utrecht.

Het lectoraat Youth Spot richt zich op de professionalisering van het jongerenwerk. Zij werkt bottom-up (onder meer op basis van de 'tacit knowledge' van jongerenwerkers) met een open blik naar stedelijke, landelijke en internationale ontwikkelingen in de werelden van jongeren, samenleving, wetenschap en beleid. Het lectoraat Youth Spot wordt gevormd door DOCK, PerMens, Combiwel, JoU, Dynamo, Swazoom, ROC van Amsterdam, Meerwaarde, Youth for Christ, ContourDeTwern, Participe, Stichting Jeugd- & Jongerenwerk Midden-Holland, De Schoor, Xtra, Bindkracht 10, en de Hogeschool van Amsterdam.

Lectoraat Youth Spot
Amsterdams Kenniscentrum Maatschappelijke Innovatie
Hogeschool van Amsterdam
Postbus 1025
1000 BA Amsterdam
www.hva.nl/youth-spot

Copyright © 2020 Hogeschool van Amsterdam
Cover: Jongerenwerkorganisatie Utrecht (JoU)
Overname van informatie uit deze beschrijving is toegestaan onder voorwaarde van de bronvermelding.

Inhoudsopgave

Inleiding	4
Samenvattend overzicht randvoorwaarden, werkzame elementen en dilemma's	5
Randvoorwaarden.....	9
Draagvlak creëren en behouden	9
Structurele financiering	9
Facilitering jongerenwerk binnen de school	10
Werkzame elementen	11
Fase 1 Opstartfase	11
Partnerschap	11
Afstemming.....	11
Bekendheid.....	12
Toegankelijkheid	12
Fase 2 Opbouwfase	13
Partnerschap	13
Afstemming.....	13
Bekendheid.....	13
Toegankelijkheid.....	13
Fase 3 Doorontwikkelfase	15
Partnerschap	15
Afstemming.....	15
Bekendheid.....	15
Toegankelijkheid	16
Dilemma's	17
Wisselingen in personeel	17
Schakelen van leefgebied	17
Benodigde duur van samenwerking	17
Rolvervaging	18
Privacywetgeving	18
Uitbreiding samenwerking.....	18
Veranderingen in behoeften leerlingen.....	18

Inleiding

Deze reader hoort bij de leerlijn *"Versterken van de samenwerking tussen jongerenwerk en voortgezet onderwijs"*. In deze reader vind je tips voor:

- het realiseren van randvoorwaarden voor het opzetten van een samenwerking tussen jongerenwerk en voortgezet onderwijs,
- het bevorderen van werkzame elementen in de samenwerking tijdens de opstartfase, opbouwfase en doorontwikkelfase van de samenwerking
- hoe om te gaan met dilemma's bij het versterken van de samenwerking tussen jongerenwerk en voortgezet onderwijs in de praktijk.

De reader is bedoeld voor VO-scholen en jongerenwerkorganisaties die met elkaar (willen gaan) samenwerken en hun samenwerking willen opstarten of versterken en andere geïnteresseerden in samenwerking tussen jongerenwerk en voortgezet onderwijs.

De leerlijn en reader zijn eindproducten van het project 'Jongerenwerk en Onderwijs SAMEN (JOS) - Werkplaats Utrecht: Versterken samenwerking in preventie radicalisering en polarisatie', dat in opdracht van Platform JEP (Platform Jeugd preventie Extremisme en Polarisation) en gemeente Utrecht is uitgevoerd. In dit project is eerder opgedane kennis over werkzame factoren in de samenwerking tussen jongerenwerk en VO-scholen gebruikt om praktijkverbeteringstrajecten op te starten bij samenwerkingspraktijken van JoU met acht VO-scholen. Deze praktijkverbeteringstrajecten zijn onderzocht met als doel inzicht te krijgen in hoe de samenwerking tussen jongerenwerk en VO-scholen versterkt kan worden. De informatie verkregen uit de praktijkverbeteringstrajecten in Utrecht is gevalideerd met praktijkbeschrijvingen van samenwerkingspraktijken tussen jongerenwerk en VO-scholen in Amsterdam, Den Bosch, Duiven, Nijmegen en Utrecht; een werkbezoek van VO-scholen aan jongerenwerkorganisatie Utrecht (JoU), en een inspiratiesessie 'Jongerenwerk en onderwijs' in Amsterdam.

Samenvattend overzicht randvoorwaarden, werkzame elementen en dilemma's

RANDVOORWAARDEN		
Draagvlak creëren en behouden:	Structurele financiering:	Facilitering jongerenwerk:
<ul style="list-style-type: none"> • Signaleer wat er speelt aan ontwikkelingsmogelijkheden en problemen van jongeren (leerlingen) en inventariseer hoe samenwerking tussen jongerenwerk en onderwijs hier een bijdrage aan kan leveren. • Onderzoek of er een gedeelde opvatting is over de meerwaarde van samenwerking. Leg met elkaar vast wat het gezamenlijke doel van de samenwerking is. • Bespreek proactief en structureel de kansen, opbrengsten en successen van samenwerking met elkaar. 	<ul style="list-style-type: none"> • Maak vanaf de start van de samenwerking duidelijk aan scholen en gemeente dat tijd nodig is om een duurzame samenwerking op te bouwen die bij kan dragen aan een beter pedagogisch klimaat en de ontwikkeling van jongeren. • Zorg voor minimaal 1 jaar financiering die jongerenwerk en onderwijs in staat stelt een duurzame samenwerking op te bouwen. Verken en zoek vanaf de start van de samenwerking naar mogelijkheden voor een (meer) structurele financiering. • Kijk naar verschillende financieringsmogelijkheden die aansluiten bij de opgepikte signalen uit de maatschappij en de doelen van de samenwerking. 	<ul style="list-style-type: none"> • Faciliteer jongerenwerk binnen school door bijvoorbeeld ruimtes binnen de school beschikbaar te stellen, leerlingen vrij te roosteren voor jongerenwerkactiviteiten, en jongerenwerkers en schoolpersoneel aan elkaar te koppelen.

WERKZAME ELEMENTEN OPSTARTFASE			
Partnerschap:	Afstemming:	Bekendheid:	Toegankelijkheid:
<ul style="list-style-type: none"> • Stel heldere rol- en taakverdeling op • Bouw aan een gelijkwaardige werkrelatie • Benadruk de verschillende en aanvullende taken zowel richting het schoolpersoneel als het jongerenwerkteam 	<ul style="list-style-type: none"> • Stel een vast aanspreekpunt vanuit de school aan • Stel een betrokken coördinator vanuit het jongerenwerk aan • Zet korte communicatielijnen op, bouw structurele overlegmomenten in en zoek waar mogelijk informeel contact 	<ul style="list-style-type: none"> • Creëer mogelijkheden voor jongerenwerkers om zich kenbaar te maken bij het schoolpersoneel • Creëer mogelijkheden voor jongerenwerkers om leerlingen bekend te maken met de aanwezigheid en activiteiten van het jongerenwerk op school 	<ul style="list-style-type: none"> • Stel een team jongerenwerkers aan dat over de benodigde kennis, ervaring en competenties beschikt en binnen de schoolcontext past • Zorg dat jongerenwerk voldoende aanwezig is op school en benaderbaar is voor schoolpersoneel en leerlingen • Zorg indien mogelijk voor een eigen ruimte voor het jongerenwerk

WERKZAME ELEMENTEN OPBOUWFASE			
Partnerschap:	Afstemming:	Bekendheid:	Toegankelijkheid:
<ul style="list-style-type: none"> • Blijf de verschillende taken en rollen van het jongerenwerk en school verhelderen • Zoek naar het potentieel van de samenwerking; hoe jongerenwerk en onderwijs elkaar aan kunnen vullen en ontlasten 	<ul style="list-style-type: none"> • Betrek elkaar dagelijks proactief bij elkaars werkzaamheden • Deel op alle niveaus snel en makkelijk signalen, trends en informatie en stem de aanpak op elkaar af 	<ul style="list-style-type: none"> • Zorg dat jongerenwerk voldoende en op herkenbare wijze aanwezig is op school 	<ul style="list-style-type: none"> • Zorg dat het jongerenwerk een open en toegankelijk karakter behoudt voor alle leerlingen en personeel van de school • Zorg dat de omvang, inzet en samenstelling van het team jongerenwerkers past bij het doel van de samenwerking tussen het jongerenwerk en de school • Probeer indien nog niet beschikbaar een eigen ruimte voor het jongerenwerk op school te realiseren

WERKZAME ELEMENTEN DOORONTWIKKELFASE			
Partnerschap:	Afstemming:	Bekendheid:	Toegankelijkheid:
<ul style="list-style-type: none"> • Werk aan een duidelijke basis voor samenwerking waarin jongerenwerk en onderwijs vanuit hun eigen expertise werken met begrip voor, en vertrouwen in, de ander • Ontwikkel het aanbod van jongerenwerk op school door 	<ul style="list-style-type: none"> • Creëer samenwerkingsverbanden binnen en buiten school • Zorg als jongerenwerk voor het terugkoppelen en oppakken van zorgbehoevende signalen 	<ul style="list-style-type: none"> • Treed als jongerenwerkers de-escalerend op bijvoorbeeld in de vrije ruimte tijdens de pauzes, en draag hiermee bij aan het pedagogisch klimaat op school en het welzijn van de leerlingen • Breng schoolpersoneel en leerlingen op de hoogte van regulier aanbod van jongerenwerk bijvoorbeeld door leerlingen door te verwijzen 	<ul style="list-style-type: none"> • Bouw als jongerenwerk een betekenisrelatie op met leerlingen die zorgelijk gedrag vertonen • Bespreek zorgsignalen zoals verzuim met de leerlingen (jongerenwerker) en bespreek dit in overleg met de leerling en indien nodig met school. • Stimuleer docenten om jongerenwerkers te benaderen bij moeilijk verstaanbaar gedrag van leerlingen

OMGANG MET DILEMMA'S						
Wisselingen personeel:	Schakelen van leefgebied	Benodigde duur van samenwerking:	Rolvervaging:	Privacywetgeving:	Uitbreiding samenwerking:	Veranderingen in behoeften leerlingen:
<ul style="list-style-type: none"> •Zorg voor een goede overdracht • Neem de tijd om op zoek te gaan naar lange termijn oplossingen waarin het jongerenwerk is afgestemd op de behoeften en wensen van de school en leerlingen. 	<ul style="list-style-type: none"> •Zorg voor een goede afstemming tussen jongerenwerkers en schoolpersoneel en management (zie werkzaam element afstemming). •Faciliteer (vast aanspreekpunt school en schoolmanagement) mogelijkheden voor het jongerenwerk om de school en het schoolpersoneel te leren kennen en informeer hen over het schoolbeleid en de regels (zie ook randvoorwaarde facilitering jongerenwerk). 	<ul style="list-style-type: none"> • Zorg dat de samenwerking niet voortijdig stopt voordat de mogelijke opbrengsten van samenwerking zichtbaar zijn door het creëren van voldoende draagvlak, tijd en middelen voor de samenwerking (zie randvoorwaarden) 	<ul style="list-style-type: none"> • Blijf monitoren en met elkaar bespreken hoe beide partijen vanuit hun eigen expertise een bijdrage kunnen (blijven) leveren aan het gezamenlijke doel van de samenwerking (zie ook partnerschap) 	<ul style="list-style-type: none"> • Bepaal samen welke informatie jullie uit moeten wisselen om elkaar te betrekken bij elkaars werkzaamheden en hoe je hierbij de privacy van leerlingen kunt borgen • Informeer en vraag de leerlingen om toestemming wanneer je persoonsgegevens bespreekt of uitwisselt 	<ul style="list-style-type: none"> • Evalueer wat werkt binnen de samenwerking en zorg dat deze elementen behouden blijven bij uitbreiding van de inzet van het jongerenwerk • Zet gedurende de samenwerking in op het creëren en behouden van draagvlak 	<ul style="list-style-type: none"> • Deel en bespreek opgevangen signalen van trends en ontwikkelingen • Betrek leerlingen bij de evaluatie van de samenwerking

Randvoorwaarden

Randvoorwaarden voor samenwerking zijn eisen waaraan voldaan moet worden om samenwerking tussen jongerenwerk en Voortgezet Onderwijs plaats te laten vinden. Er zijn drie randvoorwaarden die nauw met elkaar samenhangen en niet afzonderlijk van elkaar beschouwd kunnen worden. De drie randvoorwaarden zijn: 1) draagvlak creëren en behouden, 2) structurele financiering, en 3) facilitering jongerenwerk. Per randvoorwaarde worden tips gegeven.

Draagvlak creëren en behouden

Het creëren en behouden van draagvlak voor het jongerenwerk is een belangrijke voorwaarde voor het op kunnen starten en continueren van de samenwerking tussen school en het jongerenwerk, en kan bijdragen aan de financiering en facilitering van jongerenwerk op school. Signaleer wat er speelt aan ontwikkelingsmogelijkheden en problemen van jongeren (leerlingen) en inventariseer hoe samenwerking tussen jongerenwerk en onderwijs een bijdrage kan leveren aan het stimuleren van deze ontwikkelingsmogelijkheden van jongeren of het voorkomen of verminderen van deze problemen. De gemeente signaleert wat er speelt in de wijk. De scholen signaleren wat er speelt bij hun leerlingen tijdens schooltijd. Het jongerenwerk signaleert wat er speelt bij jongeren in hun vrije tijd. Afhankelijk van welke ontwikkelingsmogelijkheden of problemen er zijn kan samenwerking vanuit de verschillende leefgebieden waarin jongeren opgroeien toegevoegde waarde bieden.

Zo kan samenwerking tussen jongerenwerk en voorgezet onderwijs ingezet worden voor het bestrijden van terrorisme of radicalisering of polarisatie, het vergroten van veiligheid, talentontwikkeling, of het verminderen van schooluitval. Onderzoek eerst of er een gedeelde opvatting is over de meerwaarde van samenwerking. Leg met elkaar (jongerenwerk, onderwijs, en gemeente) vast wat het gezamenlijke doel van de samenwerking is. Samenwerking heeft geen zin als de partijen het niet eens zijn over de meerwaarde van samenwerking en wat er bereikt moet worden met de samenwerking. Bespreek proactief en structureel de kansen en opbrengsten van samenwerking om draagvlak te creëren én te behouden. Onderhoud in alle fases (opstarten, opbouwen en doorontwikkelen) verbinding tussen jongerenwerk, onderwijs (zowel uitvoerend als management) en gemeente zodat alle partijen weten wat de samenwerking tussen het jongerenwerk en school oplevert en alle partijen inclusief de gemeente in de verschillende fases de samenwerking kunnen ondersteunen.

Structurele financiering

Structurele financiering is een belangrijke voorwaarde om een samenwerking tussen school en het jongerenwerk op te bouwen en voort te zetten waarin het jongerenwerk goed ingebed op school raakt en vanuit de samenwerking een mogelijke bijdrage kan leveren aan de ontwikkeling van jongeren. Hoewel samenwerking tussen het jongerenwerk en VO kan plaatsvinden middels incidentele financiering, heeft het weinig kans van slagen. Het kost enkele jaren om een productieve samenwerking tussen het jongerenwerk en school op te bouwen. Wanneer de financiële middelen voor een langdurige samenwerking ontbreken is het moeilijk om tot een goed verloop van de samenwerking te komen en blijft de mogelijke bijdrage op de ontwikkeling van jongeren vooralsnog uit. Maak vanaf de start van de samenwerking duidelijk dat de inzet is om een duurzame samenwerking op te bouwen. Tijd is nodig. Wanneer de financiële middelen voor

een langdurige samenwerking ontbreken, is het moeilijk om tot een goed verloop van de samenwerking te komen, en bij te dragen aan een positief pedagogisch klimaat en een positieve ontwikkeling van jongeren. Zorg voor minimaal 1 jaar financiering om te kunnen starten met de samenwerking en kijk vanaf het begin van samenwerking naar verschillende mogelijkheden voor een structurele financiering vanuit de gemeente en/of de school en/of andere partijen die geld beschikbaar hebben. Dit kan door bijvoorbeeld met verschillende scholen voor voortgezet onderwijs een collectieve subsidie aanvraag voor het schooljongerenwerk te doen of door financiering aan te vragen vanuit verschillende gemeentelijke portefeuilles (bijvoorbeeld Openbare Orde en Veiligheid, Jeugd(zorg) en Onderwijs). Kijk tot slot naar verschillende financieringsmogelijkheden die aansluiten bij de opgepikte signalen uit de maatschappij en de doelen van de samenwerking. Zo kan er financiering gerealiseerd worden met behulp van gelden gericht op bijvoorbeeld het bestrijden van terrorisme of radicalisering of polarisatie, het vergroten van veiligheid, talentontwikkeling, of het verminderen van schooluitval.

Facilitering jongerenwerk binnen de school

Het faciliteren van jongerenwerk binnen de school is een belangrijke voorwaarde om jongerenwerk op school in te bedden en samenwerking mogelijk te maken. Het vaste aanspreekpunt vanuit school kan hier een belangrijke rol in spelen. Deze heeft het mandaat om bijvoorbeeld ruimtes binnen school beschikbaar te stellen, leerlingen vrij te roosteren voor jongerenwerkactiviteiten, kennismakings- en voorstelbijeenkomsten te organiseren, en jongerenwerkers en schoolpersoneel met elkaar te koppelen. Facilitering van jongerenwerk vraagt extra inzet en doorzettingsvermogen wanneer draagvlak onder het schoolpersoneel en/of managementniveau (nog) niet gewaarborgd is (zie randvoorwaarde Draagvlak).

Werkzame elementen

Werkzame elementen in een samenwerking zijn die onderdelen van de samenwerking die ervoor zorgen dat de samenwerking goed verloopt en dat de samenwerking bij kan dragen aan een positief pedagogisch klimaat, een positieve ontwikkeling van jongeren en de preventie van polarisatie en radicalisering. Er zijn vier werkzame elementen die bijdragen aan een vruchtbare samenwerking: partnerschap, afstemming, bekendheid en toegankelijkheid (zie Factsheet in Bijlage 1 van de leerlijn). Hieronder beschrijven we per fase van de samenwerking enkele tips om de samenwerking te versterken op basis van deze werkzame elementen.

Fase 1 Opstartfase

In de opstartfase zet je de samenwerking op. In deze fase werk je aan:

- het opzetten van een partnerschap tussen jongerenwerk en school
- het mogelijk maken van afstemming tussen jongerenwerk en school
- het creëren van bekendheid van jongerenwerk bij schoolpersoneel, directie en leerlingen
- het toegankelijk maken van jongerenwerk voor schoolpersoneel en leerlingen

Hieronder geven we tips voor het realiseren van de werkzame elementen in de opstartfase.

Partnerschap

Stel een heldere rol- en taakverdeling op. Bespreek met elkaar wat ieders expertise is en welke taken en verantwoordelijkheden hierbij horen. Bouw aan een gelijkwaardige werkrelatie waarin het jongerenwerk en de school evenveel zeggenschap hebben, elkaars expertise (h)erkennen, en het vertrouwen hebben dat eenieder vanuit haar eigen professionaliteit een bijdrage levert aan het gezamenlijke doel van de samenwerking. Voorbeelden van gezamenlijke doelen kunnen zijn het versterken van de schoolcarrières van kwetsbare leerlingen, het voorkomen van voortijdige schooluitval, het kunnen bieden van ondersteuning en begeleiding in de zoektocht naar identiteit en het omgaan met maatschappelijke vraagstukken, of het verbinden van de verschillende leefwerelden van jongeren zoals school, straat, online en thuis. Benadruk de verschillende en aanvullende taken zowel richting het schoolpersoneel als het jongerenwerkteam.

Afstemming

Stel een vast aanspreekpunt vanuit de school en een betrokken coördinator vanuit het jongerenwerk aan. Zet korte communicatielijnen op waarbinnen, zowel het jongerenwerk als de school, informatie deelt die nodig is om een bijdrage te kunnen leveren aan het welzijn van de leerlingen op school. Bouw structureel formele overlegmomenten in waar je informatie uitwisselt. Zoek waar mogelijk informeel contact op via email, telefoon, WhatsApp, of fysiek.

Bekendheid

Creëer mogelijkheden voor jongerenwerkers om zich kenbaar te maken bij het schoolpersoneel. Jongerenwerkers kunnen bijvoorbeeld tijdens voorstelpresentaties mentoren en docenten informeren over wat zij op school komen doen en hoe zij daarmee een aanvulling kunnen zijn op en voor het schoolpersoneel. Ook kunnen jongerenwerkers aanwezig zijn tijdens teamvergaderingen en kunnen stukjes over het schooljongerenwerk in de nieuwsbrief van school worden gepubliceerd. Jongerenwerkers kunnen er bijvoorbeeld voor zorgen dat zij goed zichtbaar zijn binnen school. Voor leerlingen dient duidelijk te zijn wat jongerenwerkers op school doen. Dit kan door bijvoorbeeld aan het begin van elk schooljaar langs de klassen te gaan om kennis te maken en leerlingen te informeren over hun aanwezigheid in de school.

Toegankelijkheid

Stel actief een team samen waarin de jongerenwerkers onderling met elkaar matchen en elkaar aanvullen in achtergronden, ervaringen en vaardigheden waardoor het team zo goed mogelijk aan kan sluiten op de schoolcontext en de behoeften van de leerlingen en het schoolpersoneel. Voorbeelden van mogelijke behoeften van leerlingen zijn het hebben van een plek waar zij open kunnen praten over wat hen bezighoudt zonder dat dit directe consequenties heeft op school of het vergemakkelijken van de overgang van de basisschool naar het voortgezet onderwijs. Mogelijke behoeften van docenten zijn het vertalen en duiden van gedrag en de leefwereld van leerlingen, het aanvullen van informatie over een leerling zodat er een totaalbeeld ontstaat, het meedenken over het beslechten van de mismatch tussen straatcultuur en schoolcultuur, of het delen van kennis en expertise over bijvoorbeeld middelengebruik. Jongerenwerkers dienen voldoende aanwezig en benaderbaar te zijn. Zorg dat de omvang en de inzet van jongerenwerkers past bij het doel van de samenwerking tussen het jongerenwerk en de school en dat schoolpersoneel en leerlingen ook daadwerkelijk contact kunnen maken met de jongerenwerkers. Monitor daarvoor de inzet van jongerenwerkers goed en bespreek met elkaar welke inzet nodig en gewenst is. Zorg indien mogelijk voor een eigen centrale ruimte die leerlingen een plek biedt waar zij even 'uit' het schoolsysteem zijn en vrijuit kunnen praten in een vrijwillig karakter.

Fase 2 Opbouwfase

In de opbouwfase bouw je de samenwerking verder op. In deze fase werk je aan:

- Het opbouwen van het partnerschap tussen jongerenwerk en school
- Het opbouwen van de afstemming tussen jongerenwerk en school
- Het vergroten van de bekendheid van het jongerenwerk op school
- Het vergroten van de toegankelijkheid van het jongerenwerk op school

Hieronder geven we tips voor het realiseren van de werkzame elementen in de opbouwfase.

Partnerschap

Blijf de taken en rollen van het jongerenwerk en school verhelderen zodat het jongerenwerk meer ingebed raakt op de school zonder haar eigen kracht te verliezen. Blijf scherp op het verschil in taken en verantwoordelijkheden van het jongerenwerk en de school. Stel indien nodig de vastgelegde rol en taakverdeling bij aan de hand van in de uitvoering van de samenwerking voortkomende behoeften. Benadruk de verschillende en aanvullende taken. Zowel richting het schoolpersoneel en het jongerenwerk doorruimte voor het jongerenwerk binnen school op te eisen en te borgen. Maar ook voor leerlingen dient het vrijblijvende karakter van het jongerenwerk in school gewaarborgd te blijven. Zoek naar het potentieel van de samenwerking; hoe je elkaar kunt aanvullen en ontlasten door te opereren vanuit verschillende leefdomeinen.

Afstemming

Betrek elkaar dagelijks proactief bij elkaars werkzaamheden. Jongerenwerkers kunnen bijvoorbeeld de sfeer in school duiden en herkennen wat de invloed van bepaalde leerlingen hierin is en dit terugkoppelen aan de school of zelf ingrijpen als dit nodig is. Docenten kunnen bijvoorbeeld jongerenwerkers vragen om hulp bij leerlingen die moeilijk verstaanbaar gedrag tonen en om feedback vragen. Deel op alle niveaus snel en makkelijk signalen, trends en informatie, en stem de aanpak op elkaar af via frequente structurele overlegmomenten en informeel contact en via korte communicatielijnen.

Bekendheid

Zorg dat jongerenwerk voldoende en op herkenbare wijze aanwezig is op school bijvoorbeeld door het dragen van herkenbare (organisatie-) kleding, door frequente fysieke aanwezigheid in de algemene ruimtes, én door aanwezig en actief te zijn op social media. Zorg dat de aanwezigheid van de jongerenwerkers in de vrije ruimte tijdens pauzes wordt gezien door de leerlingen en bijdraagt aan een veiligere sfeer in school.

Toegankelijkheid

Zorg dat alle leerlingen en docenten de weg weten te vinden naar het jongerenwerk. Evalueer gezamenlijk welke (groepen) leerlingen en onderwijspersoneel een beroep doen op het jongerenwerk en pas indien nodig de activiteiten of begeleiding of informatievoorziening aan zodat het jongerenwerk een open en toegankelijk karakter behoudt voor alle leerlingen en personeel van de school. Evalueer in hoeverre de omvang en inzet van jongerenwerkers en de

samenstelling van het team past bij het doel van de samenwerking tussen het jongerenwerk en de school en pas de omvang, inzet en samenstelling indien nodig aan. Probeer indien nog niet beschikbaar een eigen ruimte voor het jongerenwerk op school te realiseren.

Fase 3 Doorontwikkelfase

In de doorontwikkelfase ontwikkel je de samenwerking verder door. In deze fase werk je aan:

- Het uitbouwen van het partnerschap tussen jongerenwerk en school
- Het uitbouwen van de afstemming tussen jongerenwerk en school
- Het vergroten van de bekendheid van het jongerenwerk binnen en buiten school
- Het vergroten van de toegankelijkheid van het jongerenwerk binnen en buiten school

Hieronder geven we tips voor het realiseren van de werkzame elementen in de doorontwikkelfase.

Partnerschap

Werk aan een duidelijke basis voor samenwerking waarin jongerenwerk en onderwijs vanuit hun eigen expertise werken met begrip voor, en vertrouwen in, de ander. Realiseer je dat jongerenwerk en school beide aparte voorzieningen zijn die vanuit hun eigen professionaliteit samenwerken aan een gedeeld doel en die kunnen profiteren van elkaars expertise en ervaring. Streef naar een gezamenlijke aanpak die zich richt op de persoon van de jongere, op school en in de buurt. Evalueer in hoeverre uitbreiding van het aanbod van jongerenwerk op school gewenst is, en gerealiseerd kan worden binnen de gezamenlijke doelen en werkzame elementen van de samenwerking.

Afstemming

Creëer samenwerkingsverbanden buiten school. Vanuit het jongerenwerk wordt er verbinding gemaakt tussen school en de wijk. Omdat het schooljongerenwerk gebonden is aan de schoolcontext biedt het jongerenwerk buiten de schoolcontext de mogelijkheid om van toegevoegde waarde voor school en leerlingen te zijn en het jongerenwerk op school verder aan te vullen. Zo kunnen vanuit het jongerenwerk in de wijk en haar samenwerkingspartners signalen gedeeld worden die relevant zijn voor de school. Op deze manier ontstaat er een meer integrale en gezamenlijke aanpak op alle leefdomeinen waardoor het mogelijk wordt om (meer) preventief te handelen. Het jongerenwerk legt contact met collega's buiten de schoolcontext en onderhoudt dit contact. Zorg als jongerenwerk voor het terugkoppelen en oppakken van zorgbehoevende signalen vanuit de wijk richting school en van school uit richting samenwerkingspartners in de wijk en monitor het vervolg.

Bekendheid

Treed als jongerenwerkers de-escalerend op bijvoorbeeld in de vrije ruimte tijdens de pauzes, en draag hiermee bij aan het pedagogisch klimaat op school en het welzijn van de leerlingen. Zorg voor bekendheid bij leerlingen, ouders, schoolpersoneel en samenwerkingspartners, zoals bijvoorbeeld buurt- en wijkteams, jeugdhulp instanties en wijkagenten, met het jongerenwerk buiten de school. Voor de leerlingen houdt dit in dat zij ook op de hoogte zijn van het regulier aanbod van het jongerenwerk. Voor het schoolpersoneel betekent dit dat zij de meerwaarde die het jongerenwerk op andere leefgebieden van de leerlingen (h)erkennen en op de hoogte zijn van de mogelijkheden van het jongerenwerk buiten de schoolcontext. Hierdoor kan het schoolpersoneel leerlingen begeleiden bij het vinden van (gepaste) ondersteuning bij

vraagstukken die op andere leefgebieden spelen. Het kan voorkomen dat leerlingen niet uit dezelfde wijk of buurt komen waarin de school gevestigd is. Hierdoor is er minder verbinding tussen de verschillende leefwerelden van de leerling omdat jongerenwerkers geen zicht hebben op waar en hoe deze jongeren opgroeien. Het is daarom van belang dat het jongerenwerk en de docenten op de hoogte zijn van de mogelijkheden van het jongerenwerk in de leefomgeving van de leerling. Dit vereist van zowel het jongerenwerk als het schoolpersoneel een actieve houding om zicht te krijgen op de mogelijkheden van het jongerenwerk in de leef- en woonomgeving van deze leerlingen.

Toegankelijkheid

Bouw als jongerenwerk een betekenisrelatie op met leerlingen die zorgelijk gedrag vertonen. Een sterke betekenisrelatie kan ertoe bijdragen dat behoeften en problemen van jongeren in beeld komen en leerlingen meer open gaan staan voor ondersteuning of doorverwijzing naar bijvoorbeeld hulpinstanties. Signaleer en bespreek verzuim met leerlingen waardoor meer zicht op de achterliggende redenen ontstaat en jongeren indien nodig toegang tot jongerenwerk of andere hulpverlenende instanties krijgen. Stimuleer docenten om jongerenwerkers te benaderen bij moeilijk verstaanbaar gedrag van leerlingen waardoor samenwerking versterkt en uitgebreid kan worden.

Dilemma's

Bij het versterken van de samenwerking tussen jongerenwerk en voortgezet onderwijs kun je in de praktijk met een aantal dilemma's te maken krijgen. Er zijn zes dilemma's bij het versterken van de samenwerking in de praktijk: wisselingen in personeel, benodigde duur van samenwerking, rolvervaging, privacywetgeving, uitbreiding samenwerking, en veranderingen in behoeften leerlingen. Hieronder worden tips per dilemma beschreven.

Wisselingen in personeel

Wisselingen in personeel kunnen ervoor zorgen dat het draagvlak voor jongerenwerk in de school afneemt, onderlinge afstemming vervaagt en het partnerschap (deels) opnieuw opgebouwd moeten worden. Het kan vooral in de opstartfase (maar ook volgende fases) voorkomen dat er wisselingen plaatsvinden. Wisselingen kunnen plaatsvinden vanwege aflopende contracten en/of een mismatch tussen het jongerenwerk en de school. Er kan bijvoorbeeld een mismatch ontstaan wanneer een jongerenwerker of schoolmedewerker weinig of geen affiniteit heeft met het jongerenwerk op school, of over te weinig tijd of vaardigheden beschikt om de samenwerking tussen jongerenwerk en school goed vorm te geven. Zorg voor een goede overdracht bij wisselingen van personeel. Deel informatie, creëer draagvlak (zie randvoorwaarde draagvlak) en maak duidelijke werkafspraken met elkaar. Maak duidelijk wat er verwacht wordt binnen de samenwerking en wat nodig is om een structurele samenwerking tot stand te brengen. Neem de tijd om op zoek te gaan naar lange termijn oplossingen waarin het jongerenwerk is afgestemd op de behoeften en wensen van de school en leerlingen.

Schakelen van leefgebied

Het kost soms even tijd voor jongerenwerkers om te schakelen van het vrije tijdsdomein met een gelijkwaardig vrijblijvend pedagogisch regime naar het tweede opvoeddomein van school met een meer controlerend leerplichtig pedagogisch regime. Samenwerking op school vraagt van jongerenwerkers intensievere samenwerking met schoolpersoneel en rekening houden met het beleid van de school. Zorg voor een goede afstemming tussen jongerenwerkers en schoolpersoneel en management (zie werkzaam element afstemming). Faciliteer (vast aanspreekpunt school en schoolmanagement) mogelijkheden voor het jongerenwerk om de school en het schoolpersoneel te leren kennen en informeer hen over het schoolbeleid en de regels en wie zij waarvoor kunnen benaderen (zie ook randvoorwaarde facilitering jongerenwerk). Blijf goed monitoren en evalueren hoe het werken in de schoolcontext verloopt, en blijf zoeken naar mogelijkheden om het schakelen van leefgebied te faciliteren en van toegevoegde waarde te laten zijn (zie ook werkzaam element partnerschap).

Benodigde duur van samenwerking

Het kost enkele jaren om een productieve samenwerking tussen het jongerenwerk en school op te bouwen (zie randvoorwaarde Financiering). Ook het onderhouden van een goede samenwerking tussen jongerenwerk en school is tijdsintensief, door het partnerschap, het vele afstemmen, en het continu investeren in de bekendheid en toegankelijkheid. Het effect van samenwerking is vaak pas na jaren zichtbaar. Zorg dat de samenwerking niet voortijdig stopt voordat de mogelijke opbrengsten van samenwerking zichtbaar zijn door het creëren van voldoende draagvlak, tijd en middelen (zie randvoorwaarden) voor de samenwerking.

Rolvervaging

In samenwerking tussen jongerenwerk en voortgezet onderwijs kan er rolervaging ontstaan. Het is soms even zoeken wat de plek van het jongerenwerk binnen school is en wat de praktische invulling is van de rol van het jongerenwerk op school. Het kan voorkomen dat het jongerenwerk en voortgezet onderwijs elkaars rollen en taken overnemen. Wanneer dit gebeurt komt het vrijblijvende karakter van het jongerenwerk in het geding en dit kan ervoor zorgen dat de meerwaarde die de samenwerking kan hebben enigszins uitblijft. Blijf goed monitoren en met elkaar bespreken hoe jongerenwerk en school vanuit hun eigen expertise een bijdrage kunnen (blijven) leveren aan het gezamenlijke doel van de samenwerking (zie ook partnerschap).

Privacywetgeving

Door privacywetgeving is het soms lastig de informatie te delen die nodig is voor het jongerenwerk en school om elkaar op dagelijkse basis proactief te betrekken bij elkaars werkzaamheden en informatie met elkaar te delen die nodig is om een bijdrage te kunnen leveren aan het welzijn van de leerlingen op school. Bepaal samen welke informatie nodig is om elkaar te betrekken bij elkaars werkzaamheden en hoe je hierbij de privacy van leerlingen kunt borgen. Deel alleen persoonsgegevens als het in het belang van de leerlingen is. Informeer en vraag de leerlingen om toestemming wanneer je persoonsgegevens bespreekt of uitwisselt. Bij jongerenwerk met of in de school is het beleid van de school leidend.

Uitbreiding samenwerking

Een uitbreiding van de inzet van het kan ten koste gaan van de (effectiviteit van de) samenwerking. Dit kan het geval zijn als de uitbreiding van de samenwerking niet aansluit bij de gezamenlijke doelen of werkzame elementen van het jongerenwerk op school en/of ten koste gaat van de tijd van lopende jongerenwerk activiteiten op school. Bewaak bij een uitbreiding van de inzet van het jongerenwerk de rol en taakverdeling tussen het jongerenwerk en de school zodat er geen rolverwarring optreedt (zie dilemma rolverwarring). Zorg ervoor dat een uitbreiding van samenwerking altijd gepaard gaat met een uitbreiding van de beschikbare tijd hiervoor. Zet gedurende de samenwerking in op het creëren en behouden van draagvlak van het personeel, management en gemeente (zie draagvlak creëren en behouden).

Veranderingen in behoeften leerlingen

De behoeften van leerlingen met betrekking tot het jongerenwerk kunnen veranderen ten gevolge van sociaal maatschappelijke trends en ontwikkelingen. Het kan voorkomen dat de expertise, kennis, en vaardigheden waar het team van jongerenwerkers over beschikt niet meer aansluiten bij leerlingen. Deel en bespreek opgevangen signalen van trends en ontwikkelingen om te anticiperen op mogelijke veranderingen in de behoeften van de leerlingen. Betrek leerlingen bij de evaluatie van de samenwerking om signalen van veranderende behoeften van leerlingen eerder op te pakken en met leerlingen te bespreken waar zij behoefte aan hebben.